

MASARYKOVA UNIVERZITA

Geografie obyvatelstva a sídel

Úvod do problematiky

Geografie obyvatelstva:

- Úvod, zařazení v rámci geogr. disciplín, historie. Základní zdroje dat (sčítání, průběžná evidence, charakter územních jednotek).
- Vývoj obyvatelstva a geografické rozmístění obyvatelstva (metody hodnocení, vliv přírodních a sociálních podmínek, vývojové trendy).
- Přirozená reprodukce obyvatelstva (základní demografické charakteristiky, globální problémy populačního vývoje, populační teorie a zákony, populační politika).
- Migrace a ostatní formy prostorové mobility obyvatelstva (hlavní směry stěhování v ČR, hlavní rysy mezinárodní migrace, migrační motivace, územní mobilita jako regionálnětvorný proces).
- Sociální, ekonomická a kulturní struktura populací.
- Populační prognózy.

Sylabus přednášek

Geografie sídel

- ❏ Sídelní systém (historický vývoj struktury osídlení).
- ❏ Proces urbanizace (způsoby hodnocení, vývojové fáze, regionální rozdíly).
- ❏ Městská a venkovská sídla (vymezení pojmů, funkční klasifikace sídel, současné změny ve venkovském osídlení).
- ❏ Vnitřní struktura a organizace měst (základní pravidelnosti v demografické, sociální a funkční diferenciaci).

Základní studijní literatura

- BAŠOVSKÝ, O., MLÁDEK, J.: *Geografie obyvatelstva a sídel*, Bratislava: UK , 1989 MLÁDEK, J.: *Základy geografie obyvatelstva*, Bratislava: SPN , 1992
- VOTRUBEC, C.: *Lidská sídla*, Praha: Academia , 1980
- Chalupa, P., Tarabová, Z.: *Geografie obyvatelstva, demografie, geografie sídel*. MU, Brno 1990.
- IOM: *World migration: Costs and Benefits of International Migration*. IOM World Migration Report Series, 2005, 495 s.

Doporučená studijní literatura

- ❏ CARTER, H. *The Study of Urban Geography*. London, New York: Edward Arnold ; New York : Co-published by Halsted Press, 1995.
- ❏ HABITAT. *An Urbanizing World*. 1996.
- ❏ HAMPL, M., GARDAVSKÝ, V., KÜHNEL, K. *Regionální struktura a vývoj systému osídlení v ČSR*. Praha: PŘF UK, 1987.
- ❏ MLÁDEK, J. *Základy geografie obyvatelstva*. Bratislava: SPN, 1992.
- ❏ MUSIL, J. *Sociologie soudobého města*. Praha: Academia, 1967.
- ❏ SÝKORA, L. *Teoretické přístupy ke studiu města*. In: Sýkora, L. (ed): *Teoretické přístupy a vybrané problémy v současné geografii*, s. 64-100. Praha: PŘF UK, 1993.

Časopisy

- Domáci: Demografie, Demografia (SK)
- Zahraniční (výběr): Urban Studies, Economic Geography, Annals of the Association of American Geographers, Tijdschrift voor Economische en Sociale Geografie, International Journal of Urban and Regional Research, Environment and Planning, GeoJournal, Demography, International Journal of Population Geography, Population, Zeitschrift für Bevölkerungswissenschaft, Population Studies, International Migration, European Journal of Population, European Urban and Regional Studies.

www – odkazy

- ☒ <http://www.czso.cz> (oficiální stránky Českého statistického úřadu)
- ☒ <http://www.undp.org/popin> (oficiální stránky United Nations Population Division - oddělení OSN pro obyvatelstvo)
- ☒ http://www.census.gov/main/www/stat_int.html (oficiální stránky amerického federálního statistického úřadu, odkazy na statistické úřady celého světa)

Geografie obyvatelstva:

- ☒ <http://www.prb.org> Population Reference Bureau (instituce zabývající se výzkumem, popularizací a výukou demografické problematiky)
- ☒ <http://www.un.org/popin/> **United Nations Population Information Network**
- ☒ <http://www.demografie.info/> - informační portál České demografické společnosti: analýzy, komentáře, aktuality
- ☒ **Migrace:**
- ☒ <http://imigrace.mpsv.cz/> <http://www.cizinci.cz/> - integrace cizinců do české společnosti (stránky MPSV)
- ☒ <http://www.iom.cz/>, <http://www.iom.int> – Mezinárodní organizace pro migraci
- ☒ <http://www.migraceonline.cz/> - MIGRACE ONLINE je součástí **MIGRAČNÍHO PROGRAMU OSF**

www – odkazy

Geografie sídel:

- <http://www.uur.cz> - stránky Ústavu územního rozvoje
- <http://www.citypopulation.de/> - **světové aglomerace a sídla**

United Nations Sites:

- UN Development Programme <http://www.undp.org/>
- UN Environment Programme <http://www.unep.org/>
- UN High Commission for Refugees <http://www.unhcr.ch/>
- UN Population Division <http://www.un.org/esa/population/>
- UN Population Fund <http://www.unfpa.org/>
- UN Human Settlements Program <http://www.unhabitat.org/>

Zakončení kurzu

- 2 písemné testy (GEO obyvatelstva a GEO sídel)
  - 1 test (GEO obyvatelstva) – st 11. 11. v 14:20 hod.
  - 2 test (GEO sídel) – st 16. 12. v 14:20 hod.
- Max. bodů = 50, min. 30 bodů
- Obhajoba seminární práce na semináři

Zápočet

Závěrečná ústní zkouška ve zkuškovém období

Geografie obyvatelstva = demografie?

- ❏ GO = jedna ze základních disciplín socioekonomické geografie, zabývá se:
  - ❏ vývojem prostorových struktur a jejich porovnáváním,
  - ❏ velikostí a rozmístěním obyvatelstva,
  - ❏ analýzou složení (struktury) obyvatelstva,
  - ❏ dynamikou obyvatelstva (přiroz. měna, migrace, jiné druhy mobility),
  - ❏ hledáním kauzality populačních jevů a procesů,
  - ❏ demografie – zabývá se reprodukcí lidských populací a studiem demo-sociálních systémů, menší prostorový důraz, více biologický.

Předmět demografie

- **Soubor poznávající zákonitosti vývoje demograf. systémů**
- Sledování podmínek a důsledků celého procesu.

- Dělení na:
  - dem. analýza (jednotlivé složky systému)
  - dem. populace (země, kontinenty)
  - teoretická dem. (zákonitosti mezi jevy)
  - dem. metodologie (suma metod, statistika apod.)

Historie demografie

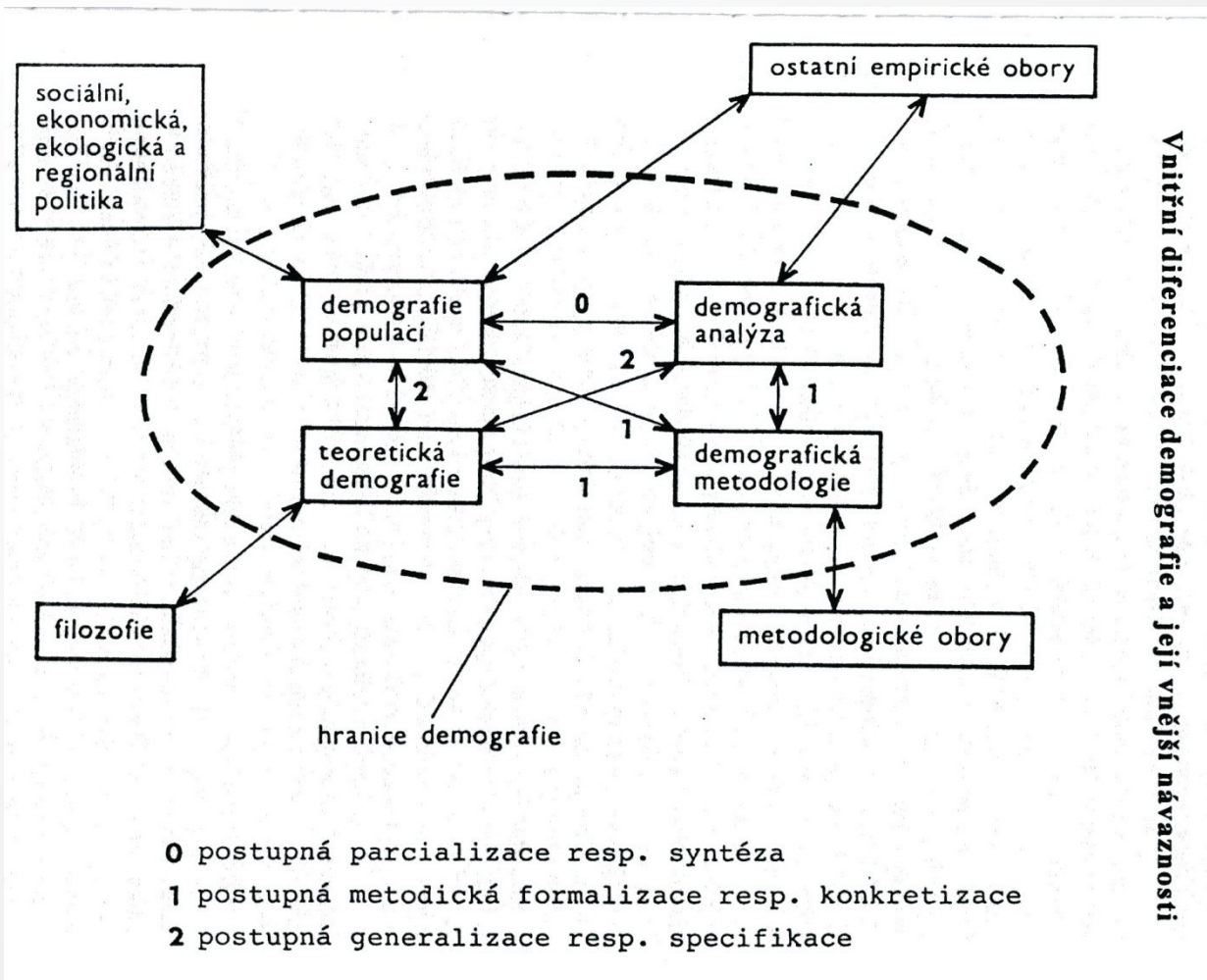
- První pokusy o vytvoření metodického konceptu studia se objevují koncem 19. století u **F. RATZELA** v jeho 2. díle Antropogeografie (1891 – Geografické rozložení lidstva).
- Výzkum v oblasti vědy začal naplno až po 2. sv. válce. Souvisí s mnoha faktory, jako je např. výrazný růst počtu obyvatel, rozsáhlé migrace, problémy výživy a hladu obyvatelstva rozvojových zemí a dále se vznikem světových i regionálních organizací (např. OSN, UNESCO, WHO aj.).
- Francouzská škola - **VIDAL DE LA BLACHE, J. BRUNHES** a další.
- Angloamerická škola - **J. I. CLARK, P. HAGGETT** a další.
- Německá škola - **K. RUPPERT, J. MAIER** a další.
- Sovětská škola - **POKŠIŠEVSKIJ, PIVOVAROV** a další.

Vývoj demografie v ČR

- ❏ Prvním demografickým dílem v Čechách a na Moravě byla dvanáctidílná publikace statistika **Josefa Antonína Rieggera (1742 - 1795)** vydaná koncem 18.st., která popisovala obyvatelstvo Čech.
- ❏ **František Palacký, Jan Palacký**
- ❏ **Antonín Boháč (1882 - 1950)** – zakladatel české demografie.

V současné době

- ❏ Z. Pavlík, J. Korčák, M. Hampl, J. Rychtaříková (PřF UK), F. Koschin (VŠE), J. Vencálek (PřF UO), Petr Chalupa (PedF MU Brno).

Demografická data

1. Sčítání lidu (Census)
2. Běžná evidence přirozené měny
3. Běžná evidence migrací
4. Zvláštní (výběrová) šetření (Mikrocensus, Agorcensus)
5. Populační registr (Registr obyvatelstva)

Sčítání lidu

- ❏ Nejstarší statistická akce v lidských dějinách.
- ❏ Probíhalo již v Babylonu, Římě, Řecku, Palestině.
- ❏ První sčítání měly různé nedostatky – evidováni byli pouze muži, otroci se počítali mezi majetek.
- ❏ V polovině 19. století byly vytvořeny v Belgii první zásady sčítání lidu (**Adolf Lambert Quetelet**), což to vedlo k založení Mezinárodního statistického úřadu (www.cbs.nl/isi/).

Sčítání lidu

- ❑ V České republice jsou demografická data dostupná na Českém statistickém úřadu (ČSÚ, www.czso.cz).
- ❑ První sčítání na našem území 13.10.1753 patent **Marie Terezie**. Bylo stanoveno, že sčítání bude probíhat v tříletých intervalech, po duchovní i světské linii.
- ❑ Desetileté intervaly byly zavedeny roku 1869.
- ❑ V současnosti provádí sčítání lidu ČSÚ, přičemž poslední sčítání proběhlo v roce 2001. Další bude v roce 2011.
- ❑ Upravuje jej zákonná procedura – Zákon č. 296/2009 Sb. o sčítání lidu, domů a bytů v roce 2011.

Evidence přirozené měny

- ❑ Nejstarší matrika u nás pochází z 1. poloviny 16.století.
- ❑ Josef II. zavedl roku 1784 matriční patent, který vedením matrik pověřil světské úředníky.
- ❑ V současnosti se na matrikách měsíčně vypisují Hlášení o narození, o ukončení těhotenství, potratech a o úmrtí.
- ❑ Na matrikách v místě oddání se evidují sňatky.
- ❑ Rozvody eviduje Ministerstvo spravedlnosti.
- ❑ Kromě statistických ročenek lze některá data nalézt i na Ministerstvu zdravotnictví (nemocnost, sebevraždy, potraty) a v Demografické ročence OSN (mezinárodní statistika).

- ❑ Pro vedení evidencí jsou důležité přesné definice.

Běžná evidence migrací

- V České republice je evidence vnitřní migrace založena na povinném přihlašování k trvalému pobytu.

To s sebou přináší problémy:

- Ne každý žije tam, kde je přihlášen.
- Kromě Prahy (respektive městských obvodů v Praze) se neeviduje stěhování uvnitř obcí.

Cizinci v ČR

- ❏ Pobyt cizinců v ČR se řídí zákonem č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců, a zčásti také zákonem č. 325/1999 Sb., o azylu, ve znění pozdějších úprav.
- ❏ Za cizince se podle zákona považuje osoba, která nemá české státní občanství (resp. ani jedno z jejích státních občanství není české).
- ❏ K 31. 7. 2009 bylo evidováno v ČR **439 762** cizinců, z toho **176 508** cizinců s trvalým pobytem, **263 254** cizinců s některým z typů dlouhodobých pobytů nad 90 dnů.
- ❏ Evidence – Ministerstvo vnitra ČR

Zvláštní výběrová šetření

- Zvláštní (výběrová) šetření (mikrocensus) se provádí u skutečností, které se nevyplatí zkoumat u celé populace.
- Proto se provádí šetření pouze u vybraného vzorku obyvatelstva, jehož výběr musí být reprezentativní (poměr jednotlivých složek obyvatel musí odpovídat skutečným poměrům).

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD
 Registrováno Č. Vk 214/97 z 3. 12. 1996

MIKROCENZUS 1996

 Přílohy : Mc 96 - 1a .....
 Mc 96 - 1b .....

1. Identifikační údaje

101	Číslo kraje, okresu					106	Typ a velikost obce		
102	Číslo domácnosti (pagina)					107	Důvod nevyšetření domácnosti		
103	Číslo sčítacího obvodu					108	Dotazník o cestování		
104	Číslo strata					109	Počet osob v bytě		
105	Číslo obce					199	Kontrolní součet (ř.101 až 109)		

2. Údaje o společném hospodaření domácnosti a jejich příjmech

201	Hospodaří osoby bydlící v bytě společně ? Pokud společně nehospodaří všechny trvale bydlící osoby, uveďte čísla osob, které hospodaří samostatně, např. 1 + 2; 3 + 4 + 5						
202	Uveďte počet hospodařících domácností : 1, 2 nebo 3						
Čistý měsíční peněžní příjem domácnosti v roce 1996 (bez daně z příjmů a povinného pojištění, vč. vkladů, splátek půjček, alimentů apod.)							
203	Do kterého z níže uvedených příjmových intervalů byste zařadili měsíční příjem vaší domácnosti:			Hospodařící domácnost			
	1 - 2 000 Kč a méně	4 - 8 001 až 12 000	7 - 30 001 až 50 000	č. 1	č. 2	č. 3	
	2 - 2 001 až 4 000	5 - 12 001 až 20 000	8 - 50 001 až 100 000				
	3 - 4 001 až 8 000	6 - 20 001 až 30 000	9 - 100 001 a více				
299	Kontrolní součet (ř. 202 a 203)						

3. Údaje o společném bydlení cenzových domácností

		a/ Soužití více CD v bytě		CD číslo		
				1	2	3
301	Vyhovuje společné bydlení ? (<i>tzv. soužití je chtěné</i>)	1 - ano 2 - ne				
302	V případě odpovědi "ne" uveďte hlavní důvod, proč domácnost nemůže získat vlastní byt					
	1 - v místě bydliště (nebo jinde, kde by chtěli bydlit) není požadovaný byt k dispozici - ani ke koupi, ani k nájmu					
	2 - finanční nedostupnost pořízení - byty jsou, chybí prostředky na jeho získání					
	3 - velké finanční náklady na jeho užívání - neměli by dost peněz na nájemné nebo splácení půjček					
4 - jiné důvody (vypíšte)						
b/ Bytové podmínky pro mladá manželství						
303	Pokud žije v bytě s rodiči (rodičem) mladá dospělá osoba, která chce uzavřít sňatek (založit faktické manželství), má možnost získat vlastní byt ?	1 - ano 2 - ne				
304	V případě odpovědi "ne" uveďte hlavní důvod					
	1 - v místě bydliště (nebo jinde, kde by chtěli bydlit) není požadovaný byt k dispozici - ani ke koupi, ani k nájmu					
	2 - finanční nedostupnost pořízení - byty jsou, chybí prostředky na jeho získání					
	3 - velké finanční náklady na jeho užívání - neměli by dost peněz na nájemné nebo splácení půjček					
4 - jiné důvody (vypíšte)						
399	Kontrolní součet (ř. 301 až 304)					

Záznam o průběhu šetření

	Den	Hodina	Mc	Cest.
1. návštěva				
2. návštěva				
3. návštěva				
Kontrolní návštěva				

Kódy pro vyznačení výsledku návštěv:
Mikrocenzus

- 1 - vyšetřená domácnost
- 2 - byt není obydlen
- 3 - cizí státní příslušník
- 4 - domácnost nezastizena
- 5 - odmítnuti - rodinné důvody apod.
- 6 - odmítnuti šetření jako takového
- 7 - nedokončený dotaz

Cestování

- Vyznačí se jen u vyšetřených domácností, vybraných pro šetření o cestování
- 1 - ano, všichni členové
  - 2 - ano, jen někteří členové
  - 3 - odmítnuti šetření o cestování

4) Jaký počet dětí v rodině považujete za ideální?

- a) Žádné
- b) 1
- c) 2
- d) 3
- e) 4
- f) jiná volba, napište: _____

5) Kolik dětí osobně plánujete?

- a) Žádné
- b) 1
- c) 2
- d) 3
- e) 4
- f) jiná volba, napište: _____

6) Jaký věk u sebe považujete za ideální k uzavření sňatku?

- a) 18-20
- b) 21
- c) 22
- d) 23
- e) 24
- f) 25
- g) 26
- h) 27
- i) 28
- j) 29
- k) 30
- l) více jak 30, napište: _____

7) Jaký věk u sebe považujete za nejvhodnější pro narození prvního dítěte?

- a) 18-20
- b) 21
- c) 22
- d) 23
- e) 24
- f) 25
- g) 26
- h) 27
- i) 28
- j) 29
- k) 30
- l) více jak 30, napište: _____

8) Jaký věk u sebe považujete za nejvhodnější pro narození posledního dítěte?

- a) 18-20
- b) 21
- c) 22
- d) 23
- e) 24
- f) 25
- g) 26
- h) 27
- i) 28
- j) 29
- k) 30
- l) více jak 30, napište: _____

9) Považujete manželství za nenahraditelnou instituci především z hlediska významu výchovu dětí?

- a) určitě ano
- b) spíše ano
- c) spíše ne
- d) určitě ne

Názory na manželství a rodinu mladých svobodných lidí v roce 2004

Pohlaví: _____ Věk: _____

1) Jakou formu partnerského soužití byste chtěli zvolit?

- a) soužití na zkoušku a potom sňatek
- b) přímo sňatek, bez předchozího soužití na zkoušku
- c) nesezdané soužití
- d) bez stálého partnera

2) Ke každé následující nabídce přiřaďte důležitost 1-5 (1-nejméně důležité, 5-nejvíce důležité), kterou pro vás v životě představují? Pozn.: hodnotu 5 můžete použít maximálně dvakrát, každou jinou hodnotu pak můžete zvolit maximálně třikrát. Některá z hodnot 1-5 nemusí být použita vůbec.

- a) mít co nejvyšší kvalifikaci a vzdělání _____
- b) mít čas na vlastní zájmy a koníčky _____
- c) mít zajímavou a užitečnou práci _____
- d) žít pro svou rodinu a děti _____
- e) mít úspěch a uznání _____
- f) mít čas na přátele _____
- g) mít hodně peněz a dobře si žít _____
- h) žít klidně bez rizik a napětí _____
- i) starat se o domácnost _____
- j) pracovat na zahradě, upravovat (stavět) byt, dům _____

3) Ženy odpovídají na otázku: Chtěla byste pracovat i při péči o dítě?

muži odpovídají na otázku: Chtěl byste, aby matka vašich dětí pracovala i při péči o dítě?

Pozn.: odpovězte na a), b) i c); odpovídejte pouze tehdy, jestliže dítě plánujete

- a) do 3 let
  - I. určitě ano
  - II. spíše ano
  - III. spíše ne
  - IV. určitě ne
- b) 3-6 let
  - I. určitě ano
  - II. spíše ano
  - III. spíše ne
  - IV. určitě ne
- c) nad 6 let
  - I. určitě ano
  - II. spíše ano
  - III. spíše ne
  - IV. určitě ne

HLÁŠENÍ O NAROZENÍ

Obyv 2 - 12 UNIVER

Registrováno
 ČSÚ ČV 26/04
 ze dne 12.5.2003
 IKF 492002

Měsíc _____ 200 _____

Statistické zjišťování je součástí Programu statistických zjišťování na rok 2004. Podle zákona č. 89/1995 Sb.,
 o státní statistické službě, ve znění pozdějších předpisů, je zpravodajská jednotka povinná poskytnout všechny požadované údaje.
 Ochrana individuálních dat je zaručena zákonem. Děkujeme za spolupráci.

Vyplní matrika:

Obecní úřad _____ Okres _____

Řad.č.matriční _____ Místo narození (obec) _____

Jméno dítěte _____ Spisová značka _____

Příjmení dítěte _____ Porodní kniha _____

Pořadové číslo (vyplňuje ČSÚ) _____

Datum narození hodina, minuta _____, _____ den, měsíc, rok _____ 2 0 0 _____

Rodné číslo dítěte (vyplňuje matrika) _____

Pohlaví dítěte 1-mužské 2-ženské _____

Vitalita 1-živé 2-mrtvé _____

Porod Pořadí *) _____ 1-1 dítě 2-dvojče 3-trojče 4-čtyřče _____

Porodní hmotnost (v gramech) _____

Porodní délka (v cm) _____

Týden těhotenství _____

Státní občanství rodičů (uveďte slovy): otec _____ (kóduje ČSÚ) _____

matka _____ (kóduje ČSÚ) _____

Kolikáté dítě se matce narodilo (živé i mrtvé) celkem _____

v nynějším manželství _____

Datum narození předchozího dítěte den, měsíc, rok _____

Stav matky 1-svobodná 2-vdaná 3-rozvedená 4-vdova _____

Datum sňatku rodičů den, měsíc, rok _____

Nejvyšší vzdělání otce 1-základní 2-střední bez maturity (vč.vyučení) 3-střední s maturitou 4-vysokoškolské _____

Nejvyšší vzdělání matky _____

Rodné číslo otce _____

Rodné číslo matky _____

Okres trvalého pobytu (kóduje ČSÚ) C Z _____

Obec trvalého pobytu _____

Trvalé bydliště otec _____ matky _____

(uveďte jen v případě, pokud se liší od bydliště matky)

okres _____

obec _____

část obce _____

ulice, č.p. _____

Poznámka: *) u vícečetných porodů uveďte pořadí dítěte v tomto porodu

Údaje o rodičích dítěte

otec

Jméno _____

Příjmení _____

Rodné příjmení _____

Datum narození _____

Místo narození: okres _____

obec _____

matka

Jméno _____

Příjmení _____

Rodné příjmení _____

Datum narození _____

Místo narození: okres _____

obec _____

V _____ dne _____ 200 _____

podpis osoby hlášením povinné
 razítko zdravotnického zařízení

Dohoda rodičů o jménu a příjmení dítěte

Příjmení (podle oddacího listu rodičů) _____

Jméno (podle dohody rodičů) _____

_____ podpis otce _____ podpis matky

Záznamy matriky

Rodný list vyhotoven dne _____

Převzal (datum, podpis) _____

Zaslán poštou dne _____

V _____ dne _____ 200 _____

podpis matrikáře(ky)

Zdravotnické zařízení, kde došlo k porodu nebo kde byly matka a dítě po porodu ošetřeny, vyhotoví hlášení dvojmo. Vyplní pravou část záhlaví, všechny údaje na přední straně formuláře s výjimkou rodného čísla dítěte a všechny údaje na zadní straně až po řádek "Záznamy matriky".

Údaje na zadní straně formuláře vyplní zdravotnické zařízení podle dokladů matky.

Předepsané rubriky na hlášení se vyplňují vepsáním číselného kódu, ostatní rubriky se vyplní slovy. Obě vyhotovení zašle zdravotnické zařízení první pracovní den po porodu obecnímu úřadu, pověřenému vedením matrik.

Obecní úřad pověřený vedením matrik vyplní levou část záhlaví a rodné číslo dítěte. Ostatní údaje prověří a případně doplní. Jedno vyhotovení hlášení zašle nejpozději pátý kalendářní den po skončení měsíce Českému statistickému úřadu v Praze.

Ne nastal-li v průběhu kalendářního měsíce žádný případ, který je předmětem statistického zjišťování na úseku demografie (tj. uzavření manželství, narození, úmrtí), zašle obecní úřad nejpozději pátý kalendářní den po ukončení měsíce Českému statistickému úřadu tiskopis Negativní hlášení pro statistiku přirozeného pohybu obyvatelstva.

V případech, kdy při porodu nebyla poskytnuta péče zdravotnickým zařízením, vyhotovuje celé hlášení o narození příslušný obecní úřad. Pořadné formuláře si vyžádá v nejbližší porodnici. Hlášení vyhotovuje dvojmo, jedno vyhotovení zašle Českému statistickému úřadu.

Zásilka hlášení Obyv 2-12 musí být seřazena vzestupně podle řadových čísel matričních. V přiložené soupisce o obsahu zásilky je nutno uvést první a poslední řadové číslo matriční u souboru hlášení. První řadové číslo musí navazovat na poslední řadové číslo z předchozího měsíce. Pokud nebylo ve výjimečných případech možno odeslat některá hlášení např. proto, že k termínu odeslání nebyly známy důležité údaje, zašle matrika tato hlášení se souborem hlášení za následující měsíc a zařadí je jako dodatky na počátek souboru. Současně v soupisce uvede řadová čísla matriční dodatků z minulého měsíce a řadová čísla chybějící v zásilce hlášení z běžného měsíce. Případné dodatky za měsíc prosinec je třeba zaslat samostatně nejpozději do 10. ledna, aby mohly být zařazeny do zpracování za běžný rok.

Měsíc _____ 200 ____

Registrováno
ČSÚ ČV 11/05
ze dne 26.4.2004
IKF 494001

Statistické zjišťování je součástí Programu statistických zjišťování na rok 2005. Podle zákona č. 89/1995 Sb., o státní statistické službě, ve znění pozdějších předpisů, je zpravodajská jednotka povinna poskytnout všechny požadované údaje. Ochrana důvěrnosti údajů je zaručena zákonem. Děkujeme za spolupráci.

Spisová značka _____

Pořadové číslo hlášení _____

Číslo soudu _____

Datum odesláni _____ den, měsíc, rok

Druh návrhu-neplatnost manželství

1-návrh podal muž	2-návrh podala žena	3-dvoji manželství	
4-přibuzenství	5-nedostatek věku	6-duševní porucha	

Počet jednání _____

Výsledek řízení

manželství rozvedeno:	1-proti návrhu muže	manželství nerozvedeno:	5-návrh zamítnut
	2-proti návrhu ženy		6-návrh vzat zpět
	3-souhlas obou		7-řízení zaniklo po přerušení
	4-manžel(ka) v cizině		8-vyslovena neplatnost manželství
			9-jinak

Důvod zamítnutí

1-lehkomyšlný poměr k manželství	2-zájem nezletilých	3-krátké nezávažné narušení	
4-odstranění narušujících příčin	5-jiné důvody		

Odvolání podal

1-navrhovatel	2-odpůrce	3-oba	
---------------	-----------	-------	--

Výsledek odvolání

1-potvrzeno	2-změněno	3-vzato zpět	4-jiný výsledek
-------------	-----------	--------------	-----------------

Datum uzavření manželství _____ den, měsíc, rok

Počet nezletilých dětí z manželství (žijících) _____

Poslední společné trvalé bydliště manželů

okres	_____		
obec	_____		
ulice, čp.	_____		

Následující údaje vyplňte pouze v případech, kdy řízení skončilo rozvodem manželství!

Datum narození

muže	_____ den, měsíc, rok		
ženy	_____		

Státní občanství

muže	_____ (kóduje ČSÚ)		
ženy	_____		

Nejvyšší vzdělání ¹⁾

muže	1-základní 2-střední bez maturity (včetně vyučení) 3-střední s maturitou 4-VŠ		
ženy			

Pořadí rozvodu

muže			
ženy			

Příčina rozvratu manželství na straně (nepřipustný souběh příčin u muže i ženy je kód 0)

muže		
ženy		

1-neuvážený sňatek	5-zlé nakládání, odsouzení pro trestný čin	9-ostatní příčiny
2-alkoholismus	6-rozdíl povah, názorů a zájmů	0-soud nezjistil zavinění
3-nevěra	7-zdravotní důvody	
4-nezájem o rodinu (včetně opuštění soužití)	8-sexuální neshody	

V _____ dne _____ 200 ____ podpis _____

Další pokyny pro vyplnění jsou uvedeny na zadní straně hlášení.

¹⁾ Poskytnutí údaje je dobrovolné.

Pokyny k vyplnění Hlášení o rozvodu (Obyv 4-12)

Zpravodajskou jednotkou je okresní (městský, obvodní) soud, u něhož bylo řízení o rozvodu nebo o neplatnosti manželství ukončeno nebo u kterého byl podán návrh na rozvod či prohlášení manželství za neplatné.

Předepsané rubriky s výjimkou těch, které vyplňuje ČSÚ, se vyplní číselnými kódy podle číselníků, uvedených na tiskopisu. Pokud manželé neměli za celou dobu trvání manželství společné trvalé bydliště, uveďte se v této rubrice trvalé bydliště navrhovatele. Úplnou adresu, včetně ulice a č. p. je nutné uvádět pouze v hl. m. Praze. Příčina rozvratu manželství se uvede podle zjištění soudu s použitím předtištěného číselníku. Uvádí se základní (prvotní) okolnost, z níž ostatní zjištěné příčiny rozvratu vyplývaly.

Okresní (městský, obvodní) soud zasílá hlášení v jednom vyhotovení dvakrát měsíčně (nejpozději patnáctý a poslední kalendářní den v měsíci zjišťování) příslušnému krajskému soudu.

Měsíc _____ 200 _____

Registrováno
 ČSÚ ČV 25/04
 ze dne 12.5.20
 IKF 491001

Statistické zjišťování je součástí Programu statistických zjišťování na rok 2004. Podle zákona č. 89/1995 Sb.,
 o státní statistické službě, ve znění pozdějších předpisů, je zpravodajská jednotka povinna poskytnout všechny požadované údaje.
 Ochrana individuálních dat je zaručena zákonem. Děkujeme za spolupráci.

Okres _____ (vyplňuje ČSÚ)
 Obecní úřad _____ Pořadové číslo

--	--	--	--

 Řadové číslo matriční _____

Datum uzavření manželství

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

 02
 den měsíc rok

ŽENICH

NEVĚSTA

Jméno _____
 Příjmení _____
 Rodné číslo *)

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

 03
 Stav 1-svobodný(á) 3-rozvedený(á) 4-ovdovělý(á) 05
 Nejvyšší vzdělání 07
 1-základní 2-střední bez maturity (vč. vyučení) 3-střední s maturitou 4-vysokoškolské

Státní občanství (uveďte slovy) _____
 (kóduje ČSÚ)

--	--	--	--

 09

Trvalé bydliště okres _____
 obec _____
 ulice, č.p. _____
 okres (kóduje ČSÚ)

C	Z				
---	---	--	--	--	--

 11
 obec (kóduje ČSÚ)

--	--	--	--	--	--

 13

Pořadí manželství 15

U rozvedených a ovdovělých

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

 17
 uveďte datum rozvodu nebo den měsíc rok
 ovdovění

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

 den měsíc rok

V _____ dne _____ 200 _____
 podpis matrikáře(ky)

Vyplňte čísla všechny rubriky s výjimkou těch, které vyplňuje ČSÚ. Vytečkované řádky vyplňte čitelné slovy. Další pokyny vyplnění jsou uvedeny na zadní straně hlášení.

*) Není-li možné zjistit, zejména u cizinců, je nutné vykonstruovat prvních šest míst z data narození.
 U devítimístných rodných čísel doplňte na desáté místo '0'.

Pokyny k vyplnění Hlášení o uzavření manželství (Obyv 1-12)

Prvotními doklady jsou dotazník k uzavření manželství, vyplněný snoubenci a zápis o uzavření manželství, pořízený obecním úřadem.

Soubor hlášení za kalendářní měsíc zašle obecní úřad pověřený vedením matrik nejpozději pátý kalendářní den po skončení měsíce Českému statistickému úřadu v Praze.

Nenastal-li v průběhu kalendářního měsíce žádný případ, který je předmětem statistického zjišťování na úseku demografie (tj. uzavření manželství, narození, úmrtí), zašle obecní úřad nejpozději pátý kalendářní den po ukončení měsíce Českému statistickému úřadu tiskopis Negativní hlášení pro statistiku přirozeného pohybu obyvatelstva.

Zásilka hlášení Obyv 1-12 musí být seřazena vzestupně podle řadových čísel matričních. V příložené soupisce o obsahu zásilky je nutno uvést první a poslední řadové číslo matriční u souboru hlášení. První řadové číslo musí navazovat na poslední řadové číslo z předchozího měsíce. Pokud nebylo ve výjimečných případech možno odeslat některá hlášení např. proto, že k termínu odeslání nebyly známy důležité údaje, zašle matrika tato hlášení se souborem hlášení za následující měsíc a zařadí je jako dodatky na počátek souboru. Současně v soupisce uvede řadová čísla matriční dodatků z minulého měsíce a řadová čísla chybějící v zásilce hlášení z běžného měsíce. Případné dodatky za měsíc prosinec je třeba zaslat samostatně nejpozději do 10. ledna, aby mohly být zařazeny do zpracování za běžný rok.

Měsíc ..... 200 ..

Registrováno
ČSÚ ČV 5/02
ze dne 25.6.2001
IFK 495002

(vyplňuje ČSÚ)

Datum narození	den, měsíc, rok									01
Rodné číslo										02
Datum přihlášení k pobytu	den, měsíc, rok					2	0	0		03
Pohlaví	1-mužské 2-ženské									04
Stav	1-svobodný(á) 2-ženatý, vdaná 3-rozvedený(á) 4-ovdovělý(á)									05
Státní obč.	(uveďte slovy) (kóduje ČSÚ)									06
Nejvyšší vzdělání	1-základní 2-střední bez maturity (od 15 let věku) 3-střední s maturitou 4-vysokoškolské									07
Důvod stěhování	(uveďte jeden hlavní důvod)									08
	1-změna pracoviště 2-přiblížení k pracovišti 3-učení, studium 4-zdravotní důvody 5-sňatek 6-rozvod 7-bytové důvody 8-následování rodinného příslušníka 9-jiný důvod									09
Předchozí trvalé bydliště	okres									
	obec									
	ulice, č.p.									
Stát (u přistěhovaných z ciziny)										
	(kóduje ČSÚ)	C	Z							10-11
										12
Nové trvalé bydliště	okres									
	obec									
	ulice, č.p.									
Stát (u vystěhovaných z ciziny)										
	(kóduje ČSÚ)	C	Z							13-14
										15

Vyplňte čísla všechny rubriky s výjimkou těch, které vyplňuje ČSÚ.

Vytečkované řádky vyplňte čitelně slovy.

Další pokyny pro vyplnění jsou uvedeny na zadní straně hlášení.

Pokyny pro vyplnění Hlášení o stěhování (Obyv 5-12)

K tomuto statistickému zjišťování, které je součástí Programu statistických zjišťování na rok 2002, je zpravodajská jednotka povinná ze zákona č. 89/1995 Sb., o státní statistické službě, v platném znění, poskytnout všechny požadované údaje. Ochrana individuálních dat je zaručena zákonem.

Zpravodajskými jednotkami, odpovídající za hlášení o stěhování (Obyv 5-12) jsou:

- ohlašovny pobytu pro případy stěhování občanů ČR z obce do obce na území ČR nebo stěhování občanů ČR z a do ciziny
- okresní úřadovny cizinecké a pohraniční policie ČR pro případy vnitřního i zahraničního stěhování cizinců a osob bez státního občanství

Za občany ČR vyhotovuje hlášení Obyv 5-12 ohlašovna pobytu v obci, do níž se občan přistěhoval z jiné obce v ČR nebo z ciziny, a ve které se hlásí k trvalému pobytu podle zákona č. 133/2000 Sb., o evidenci obyvatel a rodných číslech. Za občany, kteří se dlouhodobě stěhují mimo ČR, vyhotovuje hlášení ohlašovna pobytu v obci, kde měl občan ČR trvalé bydliště při odevzdání občanského průkazu do úschovy podle stejného zákona před vystěhováním do ciziny.

Za cizince - s povolením k trvalému pobytu na území ČR,
- s vízem nad 90 dní, jehož doba pobytu v ČR je delší než jeden rok,
- s azylem na území ČR,

který se stěhuje v rámci ČR do jiné obce, vyhotovuje hlášení Obyv 5-12 okresní úřadovna cizinecké policie příslušná okresu přistěhování.

Ostatní případy stěhování cizinců (povolení k trvalému pobytu na území ČR při příjezdu; první překročení doby pobytu 1 roku u cizinců s vízem nad 90 dní; udělení azylu; faktické vystěhování z ČR; ukončení platnosti víza bez jeho následného prodloužení nebo získání nového – „úřední vystěhování“) a také informace o získání občanství ČR jsou zasílány prostřednictvím automaticky generované exportní dodávky měsíčně každou okresní úřadovnou cizinecké policie prostřednictvím příslušné Krajské správy cizinecké policie a Krajské reprezentace ČSÚ.

Podrobnosti obou typů vykazování stěhování cizinců řeší příslušné interní pokyny orgánů služby cizinecké a pohraniční policie.

Hlášení musí být vyhotoveno za všechny osoby, tedy i za děti mladší 15 let a osoby zbavené způsobilosti k právním úkonům nebo jinak nezpůsobilé.

Zpravodajská jednotka může požádat občany, aby hlášení za sebe a své rodinné příslušníky vyplnili sami, nemůže to však od občanů vyžadovat.

Soubor hlášení Obyv 5-12 za kalendářní měsíc zašle zpravodajská jednotka první pracovní den následujícího měsíce na adresu:

ČSÚ - Odbor gesčního zpracování Praha, oddělení zpracování demografie
Sokolovská 142
186 04 Praha 8 - Karlín

Nenastal-li v kalendářním měsíci žádný případ stěhování, zašle zpravodajská jednotka tiskopis Negativní hlášení pro statistiku mechanického pohybu obyvatelstva čtvrtletně, vždy za příslušné měsíce daného čtvrtletí a to:

- v dubnu za leden, únor, březen
- v červenci za duben, květen, červen
- v říjnu za červenec, srpen, září
- v lednu následujícího roku za říjen, listopad, prosinec.

Populační registr

- Registr obyvatelstva.
- Seznam všech obyvatel, který byl stále aktualizován, aby mohl poskytnout kdykoli informaci o stavu obyvatelstva = kartotéka obyvatelstva.
- Na lístcích jsou zaznamenány informace z evidence přirozené měny a kartotéka tak byla průběžně aktualizována a udržována; také informace o změně bydliště jsou důležité pro fungování tohoto systému.
- Registr je porovnáván s výsledky sčítání lidu.

Ukazatelé používané v demografii

- *Základní data* – získaná jednotlivými šetřeními, absolutní čísla.
- *Analytická data* – vznikají zpracování dat základních.
- *Poměrná čísla extenzitní* – vyjadřují podíl nebo proporce zpravidla v procentech, používají se k vyjádření struktury celku.
- *Poměrná čísla intenzitní* – mají ve jmenovateli nositele událostí nebo jevů uvedených v čitateli, např. počet zemřelých na 1000 obyvatel.

Ukazatelé používané v demografii

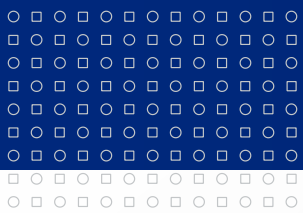
- *Míry* – do jmenovatele se používá průměr jednotek z krajních stavů časového intervalu nebo rovnou průměr jednotek ze středu intervalu, např. střední stav obyvatelstva, který se počítá k 1.7. každého roku.
- *Kvocienty* – mají ve jmenovateli celý exponovaný soubor jednotek, u kterých sledovaná událost může nastat, bere se počet jednotek na počátku časového intervalu, kvocienty mají charakter pravděpodobnosti.
- *Poměrná čísla srovnávací (indexy)* – podíl dvou absolutních čísel vymezených odlišně časově nebo prostorově, např. podíl počtu obyvatel v různých letech nazveme indexem růstu obyvatel.

Ukazatelé používané v demografii

- ❑ Obecné (celkové) - zahrnují celou populaci.
- ❑ *Diferenční* nebo *specifické* – zahrnují pouze část. Specifické jsou vztaženy vzhledem k věku (specifické míry úmrtnosti podle věkových skupin), diferenční jsou vztaženy vzhledem k sociální nebo národnostní příslušnosti (diferenční plodnost žen podle vzdělání).
- ❑ Společnou proměnnou všech demografických ukazatelů je **čas**. Jednak rozlišujeme přesné časové určení události (zemřelí podle data narození) a její časovou vzdálenost od události předchozí (zemřelí podle dosaženého věku).

Pro dnešek vše!!!!

